

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Brně rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Dušana Schinzela a soudců Mgr. Dany Daňkové a Mgr. Zory Telecké ve věci

žalobců:

- a) **Ing. Jan Boháč**, narozený dne 27. 3. 1956
bytem Masarykovo nábřeží 2058/38, 110 00 Praha
zastoupený advokátkou JUDr. Zorkou Černoorskou
sídlem Balbínova 384, 261 01 Příbram
- b) **Radim Boháč**, narozený dne 15. 5. 1988
bytem Štěpařská 1196/18, 152 00 Praha
zastoupený advokátkou JUDr. Zorkou Černoorskou
sídlem Balbínova 384, 261 01 Příbram
- c) **Terezie Ratajová**, narozená dne 15. 5. 1988
Na Hlinkách 418, 252 25 Zbuzany
zastoupená advokátkou JUDr. Zorkou Černoorskou
sídlem Balbínova 384, 261 01 Příbram

proti

žalované:

Česká republika – Státní pozemkový úřad, IČO: 01312774
sídlem Husinecká 1024/11a, 130 00 Praha
zastoupená advokátem Mgr. Miloslavem Strnadem
sídlem Jugoslávská 620/29, 120 00 Praha

o nahrazení projevu vůle

o odvolání žalované proti rozsudku Okresního soudu Brno-venkov (dále jen „soud prvního stupně“) ze dne 14. 2. 2022, č. j. 8 C 32/2020-1028

takto:

I. Rozsudek soudu prvního stupně se **potvrzuje**.

II. Žalovaná je **povinna** zaplatit žalobci a), žalobci b) a žalobkyni c), oprávněným společně a nerozdílně, na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 62 977,44 Kč k rukám zástupkyně žalobce a), žalobce b) a žalobkyně c) do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

1. V záhlaví označeným rozsudkem soud prvního stupně nahradil projev vůle žalované uzavřít s žalobcem a), žalobcem b) a žalobkyní c) (dále jen „žalobci“) smlouvu o bezúplatném převodu pozemku ve vlastnictví státu podle zákona č. 229/1991 Sb., o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku (dále jen „zákon o půdě“), jejímž předmětem je převod nemovitých věcí do spoluvlastnictví žalobců [s velikostí spoluvlastnického podílu: žalobce a) k id. 1/2, žalobce b) k id. 1/4 a žalobkyně c) k id. 1/4] jako náhrady za část jejich restitučních nároků, a to smlouvu o převodu části pozemku parc. č. 1656/141 v katastrálním území Hrušovany u Brna označenou jako parc. č. 1656/183 v geometrickém plánu vyhotoveném společností G.K.S., s.r.o., pod č. 1749-28/2021, ověřeném Ing. Vladislavem Nimráčkem dne 3. 1. 2022 pod č. 28/2021, části pozemku parc. č. 1517 v katastrální území Sentice označenou jako parc. č. 1517/1 v geometrickém plánu vyhotoveném společností G.K.S., s.r.o. pod č. 728-71/2021, ověřeném Ing. Vladislavem Nimráčkem dne 29. 7. 2021 pod č. 71/2021, a pozemku parc. č. 715/4 v katastrálním území Blažovice s tím, že zmíněné geometrické plány jsou nedílnou součástí rozsudku (výrok I.), a žalované uložil povinnost nahradit žalobcům náklady řízení ve výši 511 918 Kč (výrok II.).
2. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalobci jsou právními nástupci původní vlastnice odňatých nemovitých věcí (pozemků) Anny Půlkrábkové, zemřelé dne 9. 12. 1963, a to ve spoluvlastnickém podílu ideální 1/9 vzhledem k celku. Původně uplatnil restituční nárok u Pozemkového úřadu v Praze žalobce a) v roce 1992 a 1993 společně s JUDr. Miroslavou Boháčovou, jejímiž právními nástupci jsou žalobci b) a c), a v tomto rozsahu se tedy všichni žalobci podílejí na restitučním nároku [žalobce a) k ideální 1/18 a žalobci b) a c) společně k ideální 1/18]. Původně byl restituční nárok žalobců (tj. pozemky odňaté Anně Pulkrábkové) ze strany žalované oceněn na částku ve výši 129 940,57 Kč pro žalobce a) a ve stejné výši pro JUDr. Miroslavu Boháčovou coby právní předchůdkyni žalobců b) a c). Žalobce a) a JUDr. Miroslava Boháčová se v letech 2006 až 2012 přihlásili celkem 6 x do veřejných nabídek náhradních pozemků vyhledávaných žalovanou, částečně byli úspěšní, částečně nikoliv. Následně podle žalované už žádné restituční nároky neměli, a proto se do dalších veřejných nabídek náhradních pozemků nemohli přihlásit. Žalobci si nechali vypracovat znalecký posudek prof. Ing. Renátou Schneiderovou Heralovou, Ph.D. (dále již jen „prof. Heralová“) č. 528/23/2019 ze dne 20. 9. 2019 na ocenění nevydaných pozemků, podle něhož činí restituční nárok žalobce a) částku 4 152 182 Kč a restituční nárok žalobců b) a c) pro každého polovinu z této částky, tedy 2 076 091 Kč. Žalobci poté vedli s žalovanou korespondenci, vyzvali ji ke správnému ocenění restitučního nároku a přihlásili se do veřejné nabídky náhradních pozemků, avšak jejich přihlášky žalovaná zamítla jako neplatné s odůvodněním, že žalobci již nemají dostatečnou výši restitučního nároku. Hodnotu restitučního nároku soud prvního stupně považoval za správnou ve výši stanovené znaleckým posudkem znalkyně prof. Heralové. Znalecký posudek Ing. Pavla Pelce, který si nechala zpracovat žalovaná v průběhu tohoto řízení, za správný nepovažoval, když tento posudek ohodnotil restituční nárok žalobců na částku 1 098 302 Kč pro žalobce a) a na částku 549 151 Kč pro každého z žalobců b) a c). Pozemky převedené výrokem tohoto rozsudku jsou převoditelné na žalobce, neboť neexistuje žádná překážka pro jejich převoditelnost. Po právní

stránce soud prvního stupně věc hodnotil podle zákona o půdě, podle něhož považoval žalobce za oprávněné osoby coby právní nástupce původní vlastnice odňatých pozemků Anny Pulkrábkové. Pozemkový úřad vydal na základě zákona o půdě 21 rozhodnutí uvedených ve výroku I. rozsudku, v nichž konstatoval, že byl restituční titul naplněn. Podle soudu žalobci projevili dostatek aktivního jednání vůči žalované ohledně uspokojení jejich restitučního nároku a byla to žalovaná, která ztěžovala účast žalobců a uspokojení restitučního nároku postupem podle zákona o půdě, tedy prostřednictvím veřejných nabídek pozemků. Proto za takové situace žalobci oprávněně přistoupili k uplatnění práva prostřednictvím žaloby u soudu, což připouští rozhodovací praxe Nejvyššího soudu. Postup žalované soud zhodnotil jako liknavý a svévolný, když ani po 30 letech nebyl restituční nárok žalobců uspokojen zcela, neboť cena pozemků převedených tímto rozsudkem činí částku 277 006,90 Kč, a žalobci byli doposud uspokojeni v jejich restitučním nároku v částce 346 385,34 Kč. Proto dosud uspokojený restituční nárok žalobců včetně nyní převedených pozemků ani zdaleka nedosahuje hodnoty restitučního nároku žalobců určené znaleckým posudkem znalkyně prof. Heralové, a nedosahuje ani hodnoty restitučního nároku určenou znalcem Ing. Pavlem Pelcem, jehož znalecký posudek žalovaná v průběhu řízení předložila. Soud též poukázal na ustanovení § 13 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), podle něhož může každý, kdo se domáhá právní ochrany, důvodně očekávat, že jeho právní případ bude rozhodnut obdobně jako jiný právní případ, který již byl rozhodnut a který se s jeho právním případem shoduje v podstatných znacích. V této souvislosti soud poukázal na rozhodnutí jiných soudů v obdobných věcech, a to ve věci oprávněné osoby Kateřiny Princové a dále ve věci mezi týmiž účastníky vedené u Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou. Námitku promlčení vznesenou žalovanou považoval za nedůvodnou s ohledem na její rozpor s dobrými mravy za situace, kdy žalovaná je povinna řádně ocenit restituční nárok žalobců a dlouhodobě nerespektuje ustálenou soudní praxi ohledně oceňování nevydaných pozemků, v důsledku čehož znemožňuje žalobcům získat plnění ve veřejných nabídkách. O náhradě nákladů řízení soud rozhodl podle § 142 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), podle něhož přiznal plně úspěšným žalobcům vůči žalované plnou náhradu nákladů řízení.

3. Proti rozsudku soudu prvního stupně podala žalovaná odvolání. V něm namítala, že nebyly naplněny podmínky pro vyhovění žalobě, neboť postup žalované nebyl svévolný a liknavý. Naopak od roku 2012 nebyli žalobci dostatečně aktivní, a to až do roku 2019, kdy zažádali o přecenění restitučního nároku na základě znaleckého posudku prof. Heralové. V období let 2012 až 2019 tedy byli žalobci zcela nečinní, neúčastnili se veřejných nabídek a ani jinak neusilovali o přecenění restitučního nároku, když po uzavření poslední převodní smlouvy s žalobci v roce 2012 na základě jejich účasti ve veřejných nabídkách měla žalovaná i sami žalobci za to, že restituční nárok žalobců je zcela vyčerpaný. V roce 2019 předložený znalecký posudek prof. Heralové žalovaná nepovažuje za správný a úplný, na základě něhož by bylo možno restituční nárok žalobců přecenit na jimi požadovanou výši. Nesprávnost znaleckého posudku vyplývá zejména z toho, že regulační a zastavovací plány, z nichž znalkyně vycházela, pozbyly po roce 1958 platnosti a relevantnosti, s čímž se soud nelyžoval. Další vadou znaleckého posudku je nesprávný závěr o nenaplnění podmínek pro aplikaci srážek podle přílohy č. 7 oceňovací vyhlášky č. 182/1988 Sb. Postup žalované nelze považovat za svévolný a liknavý, neboť žalovaná na základě žádostí žalobců, jež splňovaly zákonné předpoklady, uspokojovala jejich restituční nárok ve výši, se kterou dlouhodobě souhlasili. Žalovaná s žalobci aktivně a dlouhodobě komunikuje a vysvětluje jim, proč nelze jejich požadavkům vyhovět, a až do roku 2019 neměla vědomí o tom, že by jejich restituční nárok evidovala v nesprávné výši. Žalovaná si nechala v průběhu řízení zpracovat znalecký posudek Ing. Pavlem Pelcem ze dne 28. 7. 2021, který na rozdíl od prof. Heralové posuzoval charakter odňatých a nevydaných pozemků komplexně a zohlednil všechny dokumenty i srážky předvídané přílohou č. 7 oceňovací vyhlášky. Soud se nesprávně podrobněji nezabýval otázkou věcné správnosti znaleckých posudků prof. Heralové a Ing. Pavla Pelce, neboť vyšel z toho, že zůstatek restitučního nároku žalobců je i při

zohlednění znaleckého posudku Ing. Pavla Pelce dostatečný k vydání požadovaných náhradních pozemků. Žalovaná přitom neučinila výši restitučního nároku podle znaleckého posudku Ing. Pavla Pelce nespornou, když výši restitučního nároku dle tohoto znaleckého posudku je možno považovat za správnou až v případě, pokud by soud dospěl k závěru, že z regulačních a zastavovacích plánů mohlo být vycházeno i po roce 1958. Žalovaná považovala za nesprávný i odkaz soudu na § 13 o. z., neboť tímto způsobem nelze zjednodušovat odůvodnění rozhodnutí. Nesouhlasila ani se závěrem o nedůvodnosti námitky promlčení pro její rozpor s dobrými mravy, neboť v roce 2012 měli žalobci ve shodě se žalovanou za to, že jejich restituční nárok je plně vyčerpán, a pokud až v roce 2019 zaslali žalované žádost o přecenění restitučního nároku, je evidentní, že restituční nárok žalobců je promlčen. Žalovaná též nesouhlasila s rozhodnutím soudu o náhradě nákladů řízení, neboť byla ve věci převážně úspěšná ona s ohledem na to, že v původní žalobě se žalobci dožadovali nahrazení projevu vůle s převodem celkem 9 náhradních pozemků, následně žalobu rozšířili o dalších 9 pozemků, přitom napadeným rozsudkem byl nahrazen projev vůle žalované pouze ke třem náhradním pozemkům. Žalovaná dále poukázala na to, že mimosmluvní odměna advokáta měla být určena nikoliv podle hodnoty převedených pozemků, nýbrž podle § 9 odst. 3 písm. b) vyhlášky č. 177/1996 Sb. (dále jen „advokátní tarif“) ve výši 35 000 Kč. Soudu též vytkla, že nezkoumal účelnost jednotlivých úkonů právní služby, nesouhlasila s přiznáním cestovného za cestu obytným automobilem se spotřebou 11,8 l/100 km a v neposlední řadě poukázala na to, že náhrada nákladů řízení téměř dvojnásobně převyšuje hodnotu převáděných pozemků, čímž je náhrada nepřiměřená povaze a okolnostem projednávané věci. Alternativně navrhla žalovaná postupovat podle § 150 o. s. ř.

4. Žalovaná u jednání u Krajského soudu v Brně (dále jen „odvolací soud“) dne 4. 8. 2022 uvedla, že znalecký posudek Ing. Pavla Pelce považuje za správný a podle něj by měla být určena výše restitučního nároku žalobců, a dále že by měl být spor řešen žalobou na určení výše restitučního nároku a nikoliv touto žalobou o nahrazení projevu vůle.
5. Žalobci navrhli potvrzení rozsudku soudu prvního stupně jako věcně správného.
6. Odvolací soud (§ 10 o. s. ř.) po zjištění, že odvolání bylo podáno osobou k tomu oprávněnou (§ 201 o. s. ř.), že směřuje proti rozhodnutí, proti němu je přípustné (§ 201, § 202 a contrario o. s. ř.), a že bylo podáno včas (§ 204 o. s. ř.), v souladu s § 212 a § 212a o. s. ř. přezkoumal rozsudek soudu prvního stupně, řízení jeho vydání předcházející, správnost skutkových zjištění a jejich právního posouzení, nařídil k projednání odvolání jednání (§ 214 odst. 1 o. s. ř.) a dospěl k závěru, že jsou dány důvody pro potvrzení rozsudku soudu prvního stupně.
7. Obecně je třeba nejprve uvést, že judikatura Nejvyššího soudu je ustálena v závěru, že v případě liknavého, svévolného či diskriminujícího postupu žalované (jež je nástupkyní Pozemkového fondu ČR a jejíž práva a povinnosti vykonává Státní pozemkový úřad) může oprávněná osoba nárok uplatnit u soudu žalobou na vydání konkrétního vhodného pozemku, aniž by důvodnost takové žaloby bylo lze vázat na podmínku jeho zahrnutí do veřejné nabídky, a že takový postup (jenž je výrazem zásady *vigilantibus iura scripta sunt*) nelze vůči ostatním oprávněným osobám pokládat za diskriminující. Je přitom jen věcí žalované, aby měla technicky řádně zpracována data o pozemcích, jež může nabízet k převodu, a aby k příslušným nabídkám přistupovala bez prodlení. Nesnáze při vyřizování nároků vyplývajících z restitučních právních předpisů nesmí státní orgán přesouvat na osoby oprávněné a nemůže těmito těžkostmi – ať už jsou jakéhokoliv charakteru – odůvodňovat nedostatky ve svém postupu (srov. především rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. 31 Cdo 3767/2009, uveřejněný pod č. 62/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).
8. Judikatura Nejvyššího soudu je rovněž ustálena v závěru, že jako přinejmenším liknavý (ba až svévolný) lze kvalifikovat i takový postup žalované (a jejího právního předchůdce – Pozemkového fondu ČR), jímž bez ospravedlnitelného důvodu ztěžovala uspokojení nároku oprávněné osoby zásadně předpokládaným postupem (tj. prostřednictvím veřejné nabídky

pozemků) nesprávným ohodnocením nároku, tj. nesprávným určením ceny oprávněné osobě odňatých a nevydaných pozemků (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 6. 2016, sp. zn. 28 Cdo 155/2016), a kdy proto nebylo možno na oprávněné osobě spravedlivě požadovat další účast ve veřejných nabídkách (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. 5. 2017, sp. zn. 28 Cdo 837/2017).

9. Konkrétně ve vztahu k nyní posuzované věci uvádí odvolací soud následující.
10. Pokud jde o skutková zjištění soudu prvního stupně, tato jsou zcela správná, když soud prvního stupně na základě výsledků podrobného dokazování jasně, srozumitelně a přesvědčivě vyložil, které skutečnosti má za prokázány a které nikoliv, o které důkazy opřel svá skutková zjištění a jakými úvahami se při hodnocení důkazů řídil. Soud prvního stupně dospěl ke správným dílčím skutkovým zjištěním i ke správnému závěru o skutkovém stavu věci. Odvolací soud na tato zjištění a závěry soudu prvního stupně odkazuje a ztotožňuje se s nimi.
11. Jedinou aktuální změnou oproti zjištěním soudu prvního stupně je celková hodnota pozemků, které již žalovaná na žalobce převedla, neboli zjištění, do jaké výše byl již restituční nárok žalobců uspokojen (vyčerpán). V této souvislosti soud prvního stupně zjistil, že restituční nárok žalobců byl dosud uspokojen celkem do částky 346 385,34 Kč, a to jednak převodem pozemků na základě účasti žalobců ve veřejných nabídkách a jednak na základě rozsudku Okresního soudu v Rychnově nad Kněžnou ze dne 16. 2. 2021, č. j. 12 C 33/2020-628. U jednání odvolacího soudu dne 4. 8. 2022 však účastníci shodně uvedli, že v mezidobí byly na žalobce převedeny další pozemky, a to na základě rozsudku Okresního soudu v Českých Budějovicích ze dne 19. 9. 2021, č. j. 25 C 32/2020-614, s tím, aktuálně je tedy restituční nárok žalobců uspokojen ve výši 858 793,73 Kč.
12. Soud prvního stupně zhodnotil zjištěný skutkový stav věci po právní stránce zcela správně, maje za to, že byly splněny podmínky pro úspěšnost žaloby coby mimořádného prostředku žalobců (jako oprávněných osob, právních nástupců původní vlastnice odňatých pozemků Anny Půlkrábkové) domoci se převodu náhradních pozemků žalobou namísto účasti ve veřejné nabídce podle § 11a zákona o půdě, a to aniž by požadované náhradní pozemky musely být předtím zahrnuty do veřejné nabídky, neboť postup žalované (jako povinné osoby) při uspokojování restitučního nároku žalobců je dlouhodobě liknavý a svévolný, což soud prvního stupně přesvědčivě vysvětlil v odst. 10, 15, 35 až 37 odůvodnění jeho rozsudku.
13. Odvolací soud považuje závěry soudu prvního stupně o liknavém a svévolném postupu žalované při uspokojování restitučního nároku žalobců za zcela správné, neboť žalobci (resp. jejich právní předchůdci) se až do roku 2012 účastnili veřejných nabídek náhradních pozemků a později, v roce 2019, sami aktivně usilovali o přecenění svého restitučního nároku, k čemuž si opatřili potřebné podklady, včetně znaleckého posudku prof. Heralové. Žalovaná požadavku žalobců na přecenění restitučního nároku v roce 2019 nevyhověla, neboť jejich přihlášky do veřejné nabídky označila za neplatné, setrvávajíc na jí provedené kvantifikaci restitučního nároku (v celkové výši 259 881,14 Kč), čímž výrazným způsobem ztěžuje (ztěžovala) uspokojení restitučního nároku formou účasti žalobců ve veřejných nabídkách. Uplatněný restituční nárok tak vzdor aktivitě žalobců a jejich právních předchůdců zůstává po dobu třiceti let neuspokojen. Lpění žalované na zřejmě nesprávném ocenění nevydaných pozemků (restitučního nároku) je přitom spojeno s nesprávným náhledem žalované na potřebu nevydané pozemky ocenit jako nestavební, což nebylo zcela reflektováno ani znalcem Ing. Pavlem Pelcem, jenž na žádost žalované vypracoval znalecký posudek vyjadřující se (též) k posudku znalkyně prof. Heralové vyžádanému žalobci. Znalecký posudek Ing. Pavla Pelce ohodnocuje restituční nárok nesprávně na celkovou částku 2 196 604 Kč [1 098 302 Kč pro žalobce a), 549 151 Kč pro každého ze žalobců b) a c)], což je hodnota cca 4 x nižší, než je jeho správná výše podle znaleckého posudku znalkyně prof. Heralové v celkové výši 8 304 364 Kč [4 152 182 Kč pro žalobce a), 2 076 091 Kč pro každého ze žalobců b) a c)].

14. K podanému odvolání žalované odvolací soud předesílá, že skutkově totožnou věcí mezi týmiž účastníky (jen vztahující se k jiným převáděným pozemkům) se zabýval Okresní soud v Rychnově nad Kněžnou, který žalobě žalobců o převod náhradních pozemků vyhověl rozsudkem ze dne 16. 2. 2021, č. j. 12 C 33/2020-628, jenž byl potvrzen rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14. 10. 2021, č. j. 25 Co 107/2021-962. Odvolací soud ještě zjistil, že žalovaná podala proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové dovolání, které Nejvyšší soud usnesením ze dne 29. 3. 2022, č. j. 28 Cdo 719/2022-991, odmítl (k tomu došlo až po vydání nyní napadeného rozsudku soudu prvního stupně). Soudy prvního a druhého stupně dospěly ve zmíněném řízení k závěru o liknavém a svévolném přístupu žalované k uspokojení restitučního nároku žalobců, k závěru o správnosti ocenění nevydaných pozemků (restitučního nároku žalobců) podle znaleckého posudku znalkyně prof. Heralové předloženého žalobci (závěry znaleckého posudku znalce Ing. Pavla Pelce předloženého žalovanou soudy nepovažovaly za správné) a k závěru o nedůvodnosti námítky promlčení restitučního nároku žalobců vznesenou žalovanou, a to pro rozpor námítky promlčení s dobrými mravy. Nejvyšší soud tyto závěry shledal nikoliv nepřiměřenými (po skutkové stránce) a souladné s judikaturou Nejvyššího soudu (z hlediska právního hodnocení).
15. Již dříve se skutkově obdobnými věcmi (pouze jiné oprávněné osoby – žalobkyně Kateřiny Princové, jejíž restituční nárok však vychází z téhož rozhodnutí jako v nyní projednávané věci, a to z rozhodnutí Ministerstva zemědělství, Pozemkového úřadu Praha, č. j. PÚ 1107/92/3 ze dne 9. 12. 2009) z podnětu dovolání žalované zabýval Nejvyšší soud ve věcech zmíněných v odst. 27 odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně. Jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2021, sp. zn. 28 Cdo 2505/2021, a usnesení ze dne 9. 11. 2021, sp. zn. 28 Cdo 2957/2021, v nich Nejvyšší soud dospěl k týmž závěrům jako v již popsané věci sp. zn. 28 Cdo 719/2022.
16. Se zřetelem k principu vyjádřenému v ustanovení § 13 o. z. nemůže žalovaná důvodně očekávat, že nyní projednávanou věc posoudí odvolací soud odlišně, než to učinily soudy v předcházejících řízeních. Poukaz soudu prvního stupně na ustanovení § 13 o. z. tak je zcela příléhavý a rozhodně nešlo o zjednodušení jeho práce, jak to namítala žalovaná, obzvláště pak za situace, kdy je rozsudek soudu prvního stupně odvodněn vysoce kvalitně a detailně.
17. Oproti názoru žalované má odvolací soud za to, že postup žalované při uspokojování restitučního nároku žalobců byl a je svévolný a liknavý, neboť restituční nárok žalovaná uspokojuje již od roku 1992 a tento není uspokojen doposud. Absenci komunikace mezi účastníky mezi lety 2012 až 2019 nevyklučuje závěr o svévoli a liknavosti žalované, neboť to byla žalovaná, která od počátku měla správně ocenit restituční nárok žalobců, což nečinila doposud, když oproti původně evidované hodnotě restitučního nároku žalobců ve výši 259 881,14 Kč nyní uvádí, že restituční nárok žalobců činí částku 2 196 604 Kč podle znaleckého posudku Ing. Pavla Pelce, avšak podle skutkových zjištění učiněných ze znaleckého posudku prof. Heralové je evidentní, že restituční nárok žalobců má ještě vyšší hodnotu, a to 8 304 364 Kč. Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně považuje znalecký posudek prof. Heralové za správný a přesvědčivý, znalkyně se vypořádala se všemi relevantními skutečnostmi a odvolací soud též souhlasí s tím, že pro ocenění nevydaných pozemků je možno použít regulační a zastavovací plány i po roce 1958, neboť tomu nic nebrání. Podstatné je zejména zjištění, že odňaté pozemky byly určeny k zastavení souvislou obytnou zástavbou a komunikacemi nebo sportovišti, a je proto nutno tyto pozemky ocenit jako stavební a nikoliv jako zemědělské. Naopak nesprávný a nepřesvědčivý je znalecký posudek Ing. Pavla Pelce předložený žalovanou v průběhu řízení, který odňaté pozemky oceňuje na částku 2 196 604 Kč, což je cca 4 x méně, než je ocenění provedené prof. Heralovou. V podrobnostech lze odkázat přesvědčivé a příléhavé vypořádání se se správností obou znaleckých posudků ze strany soudu prvního stupně, a to konkrétně na odstavce 12, 13, 14, 38 a 39 odůvodnění jeho rozsudku. Pokud jde o žalovanou namítané

srážky podle přílohy č. 7 oceňovací vyhlášky, znalkyně prof. Heralová jasně vysvětlila, proč tyto srážky není důvodné aplikovat.

18. Žalovaná v odvolání nesouhlasí ani s posouzením jí uplatněné námitky promlčení jako rozporné s dobrými mravy. K tomu je třeba poukázat na ustálenou judikaturu Nejvyššího soudu, podle které při posuzování otázky promlčení restitučních nároků na vydání náhradního pozemku je třeba mít na zřeteli nejasnosti, které provázely uplatňování těchto nároků a způsob jejich vypořádání, jakož i to, že právní vztahy vzniklé podle restitučních předpisů nejsou obvyklými a ustálenými právními vztahy, známými z klasických forem občanského práva hmotného; vypořádání nároků z nich plynoucích se realizovalo nesnadno a v dlouhých časových termínech. To platí obzvláště pro nároky na převod jiných (náhradních) pozemků podle § 11a odst. 1 zákona o půdě, při jejichž uspokojování jsou osoby oprávněné zásadně odkázány na veřejné nabídky pozemků realizované Pozemkovým fondem České republiky, resp. Státním pozemkovým úřadem, jejichž struktura neměla vždy takové kvalitativní a kvantitativní parametry, aby náhradní pozemky mohly být poskytnuty v době co možná nejkratší a co možná nejširšímu okruhu oprávněných osob (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 4. 3. 2004, sp. zn. III. ÚS 495/02), přičemž zákon ani nepředpokládá uplatnění nároku na vydání náhradního pozemku u soudu (s výjimkou judikaturou připuštěných žalob na uložení povinnosti uzavřít smlouvu o převodu konkrétního žalobcem zvoleného pozemku – srov. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. 12. 2009, sp. zn. 31 Cdo 3767/2009, uveřejněný pod č. 62/2010 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Z rozhodovací praxe Nejvyššího soudu současně v poměrech restitučního zákonodárství vyplývá, že v případech, kdy povinná osoba nepopírá svůj závazek a jedná s oprávněnou osobou o podmínkách poskytnutí náhrady, může promlčecí doba počít běžet nejdříve dnem, kdy oprávněná osoba zjistí, že povinná osoba nehodlá plnit (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 9. 2009, sp. zn. 28 Cdo 3381/2009). V poměrech restitučních věcí je nutno zabývat se i tou otázkou, zda vznesením námitky promlčení práva vyplývajícího z restitučního předpisu uplatněného povinnou osobou nejde o výkon práva v rozporu s dobrými mravy (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 1. 2001, sp. zn. 26 Cdo 2786/2000). Jestliže je přitom uspokojení restitučního nároku závislé na veřejných nabídkách pozemků realizovaných povinnou osobou, pak jí vznesená námitka promlčení dobrým mravům a priori odporuje (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 28 Cdo 1284/2012). Nejvyšší soud v neposlední řadě dovodil, že samotný požadavek na přecenění hodnoty pozemku, který nebyl oprávněné osobě vydán pro překážky stanovené zákonem o půdě, a to za účelem určení výše restitučního nároku odpovídající příslušným právním předpisům, nepředstavuje samostatné majetkové právo, jež by podléhalo promlčení (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 1. 2018, sp. zn. 28 Cdo 4173/2017).
19. Závěr soudu prvního stupně, že žalovanou vznesená námitka promlčení nároku žalobců není důvodná pro rozpor s dobrými mravy, je podle názoru odvolacího soudu zcela správný. Nárok žalobců má být totiž primárně uspokojen formou účasti na veřejných nabídkách organizovaných žalovanou, která však lpí na nesprávném ocenění odňatých pozemků a účast žalobců na veřejných nabídkách odmítá. Žalovaná má nesprávně za to, že žádost žalobců o přecenění restitučního nároku z roku 2019 je jakýmsi opožděně uplatněným nárokem na vydání dalších náhradních pozemků, čímž nepřiléhavě považuje za počátek běhu promlčecí lhůty okamžik, kdy uspokojila nesprávně oceněný restituční nárok vydáním náhradních pozemků v roce 2012. Nárok žalobců na přecenění restitučního nároku uplatněný v roce 2019 však nepředstavuje samostatné majetkové právo, jež by podléhalo promlčení.
20. Nedůvodná je i námitka žalované, že spor má být řešen žalobou na určení výše restitučního nároku a nikoliv touto žalobou o nahrazení projevu vůle. Jak bylo totiž vysvětleno výše, byly splněny všechny předpoklady pro uplatnění práva žalobců na převod náhradních pozemků cestou žaloby u soudu, přičemž mezi předpoklady úspěšnosti takové žaloby nepatří, aby žalobci disponovali rozsudkem o určení výše restitučního nároku. Navíc žalovaná se brání plnému

uspokojení restitučního nároku žalobců nejen zpochybněním výše jejich restitučního nároku (tato výše by vskutku mohla do budoucna být závazně vyřešena určovacími rozsudky požadovaným žalovanou), ale i brání se i jinak, například vznesením námítky promlčení restitučního nároku.

21. Lze tedy uzavřít, že byly splněny zákonem o půdě a judikaturou vymezené podmínky pro úspěšnost žaloby o nahrazení projevu vůle žalované s převodem náhradních pozemků na žalobce podle § 11a zákona o půdě, a to: a) žalobci jsou oprávněnými osobami z restitučního nároku v celkové hodnotě 8 304 364 Kč, z toho 4 152 182 Kč pro žalobce a), 2 076 091 Kč pro žalobce b), 2 076 091 Kč pro žalobkyni c); tato hodnota byla určena podle znaleckého posudku prof. Heralové, b) restituční nárok žalobců dosud nebyl vyčerpán (prozatím byl vyčerpán ve výši 858 793,73 Kč), c) liknavý a svévolný postup žalované při uspokojování restitučního nároku žalobců, d) předmětné pozemky jsou převoditelné na žalobce coby pozemky náhradní, neboť jsou potenciálně zařaditelné do veřejné nabídky ve smyslu § 11a odst. 2 zákona o půdě.
22. Odvolací soud tedy výrok I. rozsudku soudu prvního stupně, kterým nahradil projev vůle žalované bezúplatně převést pozemky na žalobce jako věcně správný podle § 219 o. s. ř. potvrdil.
23. Jako věcně správný odvolací soud podle § 219 o. s. ř. potvrdil i výrok II. rozsudku soudu prvního stupně o náhradě nákladů řízení, o níž soud prvního stupně rozhodl zcela správně, a to podle obsahu spisu a platné právní úpravy, přičemž náklady řízení přiznané soudem prvního stupně žalobcům tito vynaložili účelně.
24. K řadě námitek žalované proti rozhodnutí soudu prvního stupně o náhradě nákladů řízení, jež všechny odvolací soud považuje za nedůvodné, se uvádí následující:
25. Žalovaná se mýlí v tom, že byla v řízení převážně úspěšná ona. Žalobci totiž byli v řízení plně úspěšní bez ohledu na to, že původně navrhovali nahrazení projevu vůle žalované s převodem více pozemků, než ohledně kterých bylo žalobě vyhověno. Je třeba přihlídnout ke specifickému charakteru tohoto restitučního sporu, k tomu, že jeho zahájení je primárně důsledkem liknavého a svévolného postupu žalované při uspokojování restitučního nároku žalobců, kteří se nemohou účastnit veřejných nabídek s ohledem na lpění žalované na nesprávném ocenění jejich restitučního nároku, a k tomu, že ohledně žádného z navrhovaných pozemků nebyla žaloba zamítnuta. Převod náhradních pozemků je omezen řadou zákonných i judikaturou předpokládaných překážek a výjimek, jejichž existenci nemusí žalobci v době podání žaloby předpokládat, a částečné zastavení řízení pro zpětvzetí žaloby ohledně některých původně navrhovaných pozemků tak nelze považovat za zastavení řízení z viny žalobců. Z celkového kontextu případu a z toho, že žalobci uspěli s prosazením všech svých argumentů svědčících pro závěr o oprávněnosti jejich nároku na převod náhradních pozemků žalobou je nutno výsledek řízení posoudit jako jejich úplný úspěch.
26. Nesprávná je argumentace žalované, že při určení mimosmluvní odměny mělo být vycházeno z § 9 odst. 3 písm. b) advokátního tarifu. Toto ustanovení totiž upravuje výši mimosmluvní odměny pouze v případech, kdy je předmět řízení neocenitelný, avšak v projednávané věci byla cena převedených pozemků zjištěna znaleckým posudkem, a to na částku 277 006,90 Kč, a proto je nutno při určení mimosmluvní odměny postupovat podle obecného ustanovení § 8 odst. 1 advokátního tarifu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2018, sp. zn. 28 Cdo 6064/2017). Nepříléhavý je argument žalované, že spravedlivější by bylo přiznání pouze jedné mimosmluvní odměny bez ohledu na počet zastupovaných žalobců, neboť v tomto směru je právní úprava (§ 12 odst. 3 advokátního tarifu) zcela jasná, a poměrně logická, tedy že při zastupování více osob náleží advokátovi mimosmluvní odměna za každou zastupovanou osobu, pouze snížená o 20 %. Nedůvodná je i výtky žalované o neúčelnosti tří úkonů právní služby (jde o podání žalobců ze dne 6. 10. 2020, 18. 8. 2021 a 17. 1. 2022), které odvolací soud považuje za úkony právní služby účelně vynaložené s ohledem na složitost sporu a rozsáhlost argumentace žalované. Správně též soud prvního stupně přiznal žalobcům i cestovné za cesty jejich advokátky ke čtyřem jednáním, jež vykonala obytným automobilem se spotřebou pohonných hmot

11,8 l/100 km. Tato spotřeba se jeví relativně vysokou, odvolací soud však akceptuje jako racionální vysvětlení advokátky, že není účelné nebo vůbec možné, aby se v případě konání dvou nebo více jednání u různých soudů vracela do sídla kanceláře, dále že automobil vzhledem k pracovní vytíženosti používá jako „pojízdnou kancelář“ a že se jedná o méně nákladné řešení, než uplatňování nákladů na jízdné a na ubytování v hotelu. K tomu odvolací soud ještě dodává, že spotřeba 11,8 l/100 km není natolik nepřiměřeně vysoká v porovnání s vozidly luxusnější vyšší třídy.

27. Důvodnou odvolací soud nepovažuje ani námitku žalované, že výše přiznané náhrady nákladů řízení (511 918 Kč) je zjevně nepřiměřená hodnotě převedených náhradních pozemků (277 006,90 Kč). Nelze přehlédnout, že vysoká náhrada nákladů řízení je odůvodněna zejména tím, že šlo o zastupování tří žalobců, čímž se mimosmluvní odměna prakticky ztrojnásobuje (snižuje se jen o 20 %), a že celkem bylo učiněno 17 úkonů právní služby s tím, že všechny byly vynaloženy účelně. Počet úkonů právní služby je dán složitostí sporu, množstvím písemných podání obou účastníků i šesti konanými jednáními u soudu prvního stupně. Výše přiznané náhrady nákladů řízení je tedy úměrná povaze, hodnotě a složitosti projednávaného sporu. Nedůvodně se též žalovaná dovolávala aplikace § 150 o. s. ř., tedy nepřiznání náhrady nákladů žalobcům z důvodu zvláštního zřetele hodných. Je totiž nutno zohlednit, že žalobci ani po 30 letech od uplatnění restitučního nároku nedosáhli jeho úplného uspokojení, v čemž jim brání žalovaná především lpěním na nesprávném ocenění hodnoty restitučního nároku. Odepření náhrady nákladů žalobcům by bylo zjevně nespravedlivé za situace, kdy žalovaná dosud nebyla schopna dostát své zákonné povinnosti uspokojit restituční nárok žalobců; ba naopak, žalovaná jedná liknavě a svévolně, v důsledku čehož žalobce poškozuje.
28. Výrok II. tohoto rozsudku o náhradě nákladů odvolacího řízení je odůvodněn § 142 odst. 1 ve spojení s § 224 odst. 1 o. s. ř. Úspěšní žalobci mají vůči žalované právo na plnou náhradu nákladů odvolacího řízení ve výši 62 977,44 Kč, jež sestává z těchto položek: mimosmluvní odměna advokátky podle § 6 odst. 1, § 7 bod 5., § 8 odst. 1, § 11 odst. 1 písm. g), k), § 12 odst. 4 advokátního tarifu za dva úkony právní služby (vyjádření k odvolání, účast u jednání odvolacího soudu dne 4. 8. 2022) po 22 608 Kč za všechny tři žalobce, vycházejí z tarifní hodnoty odpovídající ceně převedených pozemků ve výši 277 006,90 Kč (po snížení mimosmluvní odměny o 20 % za zastupování více osob); dvě náhrady hotových výdajů po 300 Kč za dva společné úkony právní služby podle § 13 odst. 1, 4 advokátního tarifu; náhrada za čas advokátky promeškaný na cestě z jejího sídla do sídla odvolacího soudu v rozsahu 10 půlhodin po 100 Kč ve výši 1 000 Kč podle § 14 odst. 1 písm. a) advokátního tarifu; náhrada cestovních výdajů podle § 13 odst. 5 advokátního tarifu ve výši 5 231,47 Kč [za cestu vozidlem reg. zn. 8AT 8480, vycházejí z těchto údajů: celková vzdálenost 510 km, průměrná spotřeba 11,8 l/100 km, sazba základní náhrady 4,70 Kč/km a cena pohonných hmot 47,10 Kč/l podle § 1 písm. b) a § 4 písm. c) vyhlášky č. 511/2021 Sb. ve znění vyhlášky č. 116/2022 Sb.]; náhrada za daň z přidané hodnoty v sazbě 21 % ve výši 10 929,97 Kč podle § 137 odst. 3 písm. a) o. s. ř.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku lze podat dovolání k Nejvyššímu soudu ve lhůtě dvou měsíců od jeho doručení, prostřednictvím Okresního soudu Brno-venkov; takové dovolání je však přípustné pouze tehdy, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Dovolání není samostatně přípustné proti rozsudku v části týkající se výroku o nákladech řízení.

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na výkon rozhodnutí nebo návrh na exekuci.

Brno 4. srpna 2022

JUDr. Dušan Schinzel v. r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje: Magdalena Robotková

Toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 18.08.2022. Připojení doložky provedl/a Markéta Doleželová dne 24.08.2022.